

Óli Jacobsen

Óli Jacobsen

75 ár síðan krígslök:

ENDIN Á FIMM ÁRA MARRU

Tað er nógv skrivað og fortalt um tíðina í Føroyum undir seinna heimsbardaga. Men nú 75 ár eru liðin síðan krígslök er gott høvi at minnst hetta

Stutt eftir kríggjð komu tvær bókur út um hesa tíðina. Tær vóru *Bumbur yvir Føroyar* hjá Petur Háberg og *Vikingasynir* hjá Jákupi Joensen, prósti. Seinni skrivandi Niels Juel Arge eina bókarøð um hesa tíðina. Kortini er altíð meira, sum kann leggjast afturat.

Tað hava verið mong minningarhald um teir, sum fórust á sjónum um hesa tíðina.

Danska kirkjan í Newcastle í Onglandi hevur hvørt ár havt minningarhald fyri teir føroyingar og danir, sum doyðu á sjónum undir kríggjum.

Serliga nógv varð gjørt burturúr rundum døgum, sum í 2005, tá ið 60 ár vóru liðin, síðani krígslök.

Burtur úr hesi luttøku kom ein hópur av frásøgnum í FF-blaðnum. Áhugað kunnu finna tær á heimasíðuni:

www.olijacobsen.com

Farast skal til FF-blaðið, og so til fylgjandi nummur av blaðnum:

343, síðurnar 12, 13

344, síðurnar 9,10,15,16

345, síðurnar 11, 14,15,16,17,18

Hondin sum broytti kósina

Í Newcastle hittu vit tá Dion Vestergaard, ættaður úr Vági, búsitandi í Danmark. Pápi hansara var Dánjal Johan Vestergaard. Dion greiddi frá eini heilt serligari hending sum pápanum kom fyri.

"Pappa var skipari á "Vilhelminu". Hann sigldi undir øllum kríggjum millum Ísland, Ongland og Føroyar við fiski. Ein túrin teir fóru avstað til Ísland, og hann lá í koyggjuni, var hann úti fyri eini serligari hending. Hetta var 8.juli 1943. Hann segði seinni, at hann visti ikki, um hann svav ella var hálvvakni. Hann sá eina hond koma í sjókortið, og hondin peikaði á eina positiún, sum veik 90 stig frá teirri kós, sum skipið sigldi. Hann tórnaði út og broyttir kós 90 stig, soleiðis sum hondin hevði vist. Manningin undraðist

og var rædd, og teir hildu skiparan vera frá sær sjálvum og høvdu hug til at taka ræðið av honum. Men hann setti allar menninar at hava útkikk, herav ein uppi í mastrina. Teir sigldu í umleið 4 tímar. So sigur hann eina ferðina: "Sígga tit nakað?" "Nei", siga teir. So sigur hann samstundis sum hann peikar: "Hyggið har í horisontinum, er nakað har". "Ja", siga teir, "har er okkurt". Teir sigldu so eftir tí, og so vísti tað seg, at tað var "Misletoe", sum eisini var á veg til Íslands. Hon var bumbað og sundurskotin við maskinbyrsu av týskum flogfari.

Teir komu til "Misletoe" og settu stórbátin út. Bestimaðurin fór við bátinum yvir til teirra. Manningin á "Misletoe" var komin í teirra stórbát. Men hann lak sum sáldið av maskinbyrsuskotunum hjá flogfarinum.

Kendi hondina aftur

So tóku teir bátin umborð á "Vilhelminu", og teir vóru eisini umborð á "Misletoe" og tóku okkurt upp har, sum t.d. medisinkistuna. Teir komu so aftur at "Vilhelminu" við manningini á "Misletoe".

Men ein maður var tá deyður. Teir høvdu eina presenning yvir tann deyða mannin. Tá kendi pappa hondina aftur á tí deyða manninum, sum hana hann hevði sæð í kortinum. Tað vísti seg, at tann deyði maðurin visti, at hann fór at doyggja, eftir at hann var raktur, tá hann stóð í stýrihúsinum. Hann hevði biðið til Várharra fyri mannskapinum og fyri síni familju heima á Glyvrum. Hetta var tann 42 ára gamli Martin Jacobsen av Glyvrum, sum var umrøddur í seinasta parti um sponsku sjúku.

Tann 24 ára gamli Hilmar Eggholm úr Hvalvík varð eisini raktur og doyði á veg inn eftir hjálp.

Hetta man vera ein tann sjáldsamasta frásøgnin frá hesi tíðini.

Minnisvarðin í Viðalundini í Havn við 210 nøvnum

Meira um krígssøguna

Í sambandi við minningardag teirra sjólátnu 1. november sama ár, gjørdi fiskimannafelagið og FF blaðið eisini nógv burtur úr.

Hetta kann lesast í hesum numrum:

353, síða 6, 7, 8, 9, 10, 13, 15, 16,

18, 19, 20, 21, á seinastu tveimum síðunum eru nøvnini á teimum sjólátnu

354, síða 9, 10, 15, 16, 17

355, síða 21

356, síða 18, 19l

Hvussu nógvir fórust undir kríggjum?

Tað hava verið ymisk tøl fyri, hvussu nógvir føroyingar doyðu undir kríggjum, men tað valdast, hvussu tað verður gjørt upp.

Sambært *Bumbur yvir Føroyar* mistu vit 24 skip av krígsávum og 15 av sjóforliss. Her er Verdandi roknaður fyri at vera krígsforliss, men teir fóru vist av illveðri.

Av hesum 39 forlissum kostaðu tey sekstan tilsamans 131 mannalív frá tí, Føroyar blivu ein partur av bardaganum í 1940.

Men á minnisvarðanum í viðalundini í Havn eru 210 nøvn. Ein orsök til henda munin er, at her eru taldir við allir teir, sum eru farnir á sjónum, frá tí heimsbardagin byrjaði í 1939. Eisini teir taldir við, sum eru deyðir við útlandskum skipum og í fremmandum havnum hesa tíðina.

Men FF-blaðið staðfesti í 2005, at tað restaðu framvegis á minnisvarðanum níggju nøvn á monnum, sum vóru farnir í uttalandasigling. Hetta fær talið upp á 219. Undir øllum umstøðum var talan um eitt ørandi tal hjá eini so lítlari tjóð.

Minningarhaldið í 2005

Í sambandi við minningarhaldið í 2005 hevði fiskimannafelagið bjóðað til eina samkomu fyri kríggssiglarar á sjómansheiminum í Havn.

Tað eru í hvussu er tveir teirra á lívi enn. Annar er 98 ára gamli Sverri Mortensen á Argjum, sum eitt skifti var við Nýggjaberg, har pápi, hansara Mortan, var skipari. Nýggjaberg varð seinni torpederaður, og Mortan doyði saman við hinum 20 av manningini.

Hin er 94 ára gamli Svenning Johannesen.

Tað vóru fleiri av hesum "gomlu", sum høvdu orðið, og her skal endurgevast ein samandrátur av teirra frásøgnum.

Søren Jakku: Álopnir av týskum flogfari

Tann elsti á samkomuni var tann tá 92 ára gamli Søren Jacob Lamhauge úr Rituvík. Hann sigldi krígsárini við "William Martin". Niclas Højgaard í Rituvík var skipari. Søren Jakku greiddi frá um kavbátar og minur, sum var ein partur av dagligdegnum. Bert ein dag skutu og søktu teir 8 minur. Hetta var eisini eitt hart lív, ikki minst vegna stóra sálarlíga trýstið. Teir fóru ongantið úr